

Twee broers happen naar lucht

Zijn naam stond niet eens op de generiek, maar toch werd de Deense regisseur Thomas Vinterberg in één klap wereldberoemd toen zijn debuutfilm, het ijzingwekkende incestdrama 'Festen/The Celebration', in 1998 als allereerste werkstuk van de Dogmabeweging in wereldpremière werd voorgesteld op het Festival van Cannes. Meer dan tien jaar later blijken ouderschap, broederschap en kindertijd hem nog steeds te fascineren.

DOOR JAN TEMMERMAN

BRUSSEL ● Meteen na zijn opgemerkte én opmerkelijke regiedebuut liet Thomas Vinterberg (°1969) de Deense Dogmaregels voor wat ze waren om enkele grotere Engelstalige projecten te draaien, zoals *It's All About Love* (met Joaquin Phoenix, Claire Danes en Sean Penn) en *Dear Wendy* (met Bill Pullman en Jamie Bell). Het waren niet bepaald hoogvliegers. In 2007 draaide hij opnieuw in Denemarken de komedie *En Mand Kommer Hjem/A Man Comes Home*, maar die film raakte nauwelijks de Scandinavische grenzen over. Voor een echte en geslaagde terugkeer moest dus gewacht worden op *Submarino*.

In deze film staan twee broers centraal, twee dertigers die elkaar na een traumatische jeugdervaring uit het oog zijn verloren en sindsdien zijn blijven rondhangen in de marginale onderbuik van Kopenhagen: drank, drugs, geweld, gevangenis en de bijhorende miserie. Bij de zielige begrafenis van hun drankzuchtige moeder, met wie ze nooit meer contact hadden, komen ze elkaar, heel even, opnieuw tegen.

Alhoewel *Submarino* op formeel vlak helemaal niets meer vandoen heeft met het Dogmacollectief, beseft Thomas Vinterberg dat het filmisch experiment, dat hem inder tijd lanceerde, niet onbesproken kan blijven. "Toen we met Dogma 95 van start gingen, zat daar een hele ideologie achter. Het was een soort grote schoonmaak, een vorm van verzet tegen de conventies van het filmmaken. We bekeken wat er normaliter gebeurt bij een film. En dan verboden we dat allemaal. Het werd een groot succes en we amuseerden ons te pletter. Kortom, het was een leuk spelletje, vernieuwend en anarchistisch. Heel arrogant ook. Maar door het succes is Dogma dan op zijn beurt zelf een conventie geworden. Tegelijk had ik het gevoel dat ik met *Festen* mijn missie volbracht had en dat ik na zo'n succesvolle onderneming mezelf alleen maar zou kunnen herhalen. Maar dat zou pathetisch geweest zijn. Ik moest dus wel uitkijken naar iets totaal anders. De jaren die daarop volgden, waren zeer avontuurlijk voor mij. De films die ik toen maakte, waren misschien een beetje disfunctioneel, maar toch ook erg moedig en ik ben er nog steeds trots op. Maar met mijn carrière was het ondertussen wel bergafgegaan, net als met mijn huwelijk. Dat was allemaal behoorlijk triestig en pijnlijk, maar ook wel bevrijdend."

■ Sebastian Bull Sarning en Mad's Broe spelen de twee jonge broers. De twee raken later van elkaar vervreemd.

De film *Submarino* werd onder meer gefinancierd door de Deense zender TV2, met als voorwaarde dat de helft van cast en crew uit beginnelingen moest bestaan.

Thomas Vinterberg: "Dat kwam mij, op dat specifieke moment van mijn leven en mijn carrière, bijzonder goed uit, want ik had zelf dus ook een frisse start nodig. Ik miste echt het enthousiasme dat je hebt wanneer je debuteert, twintig uur per dag werkt en aan niets anders denkt. Elke ervaring is dan nieuw en fris. En die energie is ongelooflijk en zeer waardevol. Volgens mij is *Submarino* daardoor ook zo'n pure, naakte

nis was van twee personages, die de hele tijd proberen om de oppervlakte te bereiken. Om eindelijk wat lucht te kunnen happen. En wat licht te zien. Ik weet dat zoiets nogal metaforisch klinkt en ik werk normaal niet zo met symbolen, maar ik hield wel van die associatie van zich onder water te bevinden. En ik kon trouwens geen betere titel verzinnen (*glimlacht*)."

Het leven van beide protagonisten is hard, beenhard zelfs. Net als de film. Maar het is geen aanklacht geworden. Geen zoektocht naar wie of wat daarvan schuld draagt.

Thomas Vinterberg: "Natuurlijk niet. Dat is zijn enige functie in het leven. Indien hij niet de vader van Martin was geweest, zou hij reeds lang geleden gestorven zijn. En volgens mij wenst hij zichzelf ook dood. Hij is een soort geest, een schaduwpersonage. Het enige dat hem interesseert, is zorg dragen voor zijn zoontje, zoals hij dat ook letterlijk zegt tegen die sociaal assistente. Voor de rest leidt hij een zeer anoniem bestaan. Hij wil niet eens een identiteit. Er was dus ook geen reden om hem een naam te geven."

Na de proloog met de twee jonge broertjes, krijgen we eerst het verhaal van Nick en daarna het verhaal van zijn jongere broer. Zat die structuur ook al in het boek?

Thomas Vinterberg: "Min of meer. Dit gaat over twee broers die van elkaar vervreemd zijn geraakt, die weliswaar naar elkaar verlangen, maar elkaar niet of nauwelijks vinden. Het leven houdt hen weg van elkaar en dus leek het mij een radicale, maar logische consequentie dat de verhaalsoortstructuur dat ook zou doen. Tijdens het schrijven van het scenario hebben we ons wel afgevraagd of we de opeenvolging van tegenslagen en miserie niet wat moesten afzwakken. Maar uiteindelijk hebben we toch voor brutale eerlijkheid gekozen, net als in het boek. Dat leek ons ongewoner en dus interessanter. Maar op het einde blijft er toch een straaltje hoop. Ik had het daarnet over het bereiken van de oppervlakte. Wel, voor één van beide broers is dat zeker het geval. Het feit dat hij weent, is voor mij een vorm van verlossing. En door het raam valt er eindelijk wat licht naar binnen."

THOMAS VINTERBERG:

We hebben voor brutale eerlijkheid gekozen, net als in het boek. Maar op het einde blijft er toch een straaltje hoop

en uiteindelijk toch ook tedere en kwetsbare film geworden, zonder het professionele cynisme, het carriërisme en het manipulerende sentimentalisme dat je tegenwoordig in zoveel films ziet en voelt."

De film is gebaseerd op de gelijknamige, door de kritiek bejubelde roman van de Deense auteur Jonas T. Bengtsson. De titel *Submarino* verwijst naar een foltertechniek waarbij het hoofd van het slachtoffer onder water wordt gehouden tot hij bijna stikt. Waarom wordt die titel op geen enkel moment uitgelegd in de film?

Thomas Vinterberg: "In het boek is er sprake van een bepaald incident dat wel rechtstreeks naar die titel verwijst, maar dat heb ik niet gebruikt, want het verhaal is zo al grimmig genoeg. Bij het maken van de film had ik constant het gevoel dat dit de geschiede-

nis was van twee personages, die de hele tijd proberen om de oppervlakte te bereiken. Om eindelijk wat lucht te kunnen happen. En wat licht te zien. Ik weet dat zoiets nogal metaforisch klinkt en ik werk normaal niet zo met symbolen, maar ik hield wel van die associatie van zich onder water te bevinden. En ik kon trouwens geen betere titel verzinnen (*glimlacht*)."

De ene broer heet Nick. Zijn jongere broer, de junkie, heeft geen naam. Er wordt altijd naar hem verwezen als 'de broer van Nick' of 'de vader van Martin'. Dat kan geen toeval zijn.

i **Regie:** Thomas Vinterberg
Met: Jakob Cedergren, Peter Plaugborg, Patricia Schumann, Morten Rose, Gustav Fisher Kjaelruff
Duur: 105 minuten